

2017. február 9-ei plenáris ülés 2. napirendi pontjához készített összefoglaló anyag

A szakképző iskolai rendszer változásával és a duális szakképzés szélesítésével összefüggő kormányzati intézkedések

A Magyar Kormány elkötelezett egy olyan, a gazdaság igényeire alapozó szakképzési rendszer kialakítása mellett, amely a szakképzési tanulmányok befejezését követően széleskörű munkalehetőséget, biztos megélhetést biztosít a szakképzett munkaerőnek. A versenyképes gazdaság megteremtésében nélkülözhetetlen szerepe van a megfelelően képzett szakembereket, alkalmazható tudással bíró szakmunkásokat kibocsátó szakképzésnek. A gazdasági fejlődés fenntartásához elengedhetetlen a modern termelésbe bevonható, jól képzett és megbízható, széles körű alapismeretekkel rendelkező munkavállaló, amely igényre a szakképzésnek folyamatosan figyelnie kell. A fejlesztési folyamatok egyik mérföldköve volt a „Szakképzés a gazdaság szolgálatában” című – a Kormány 1040/2015. (II. 10.) Korm. határozatával elfogadott – koncepció, amelynek fő célkitűzései a következők:

1. A gazdasági igények kiszolgálása: a jelenleginél több szakmunkás és technikus képzése.
2. A duális képzés erősítése: gyakorlatorientált tudás szerzése, lemorzsolódás csökkenés a valós körülmények közötti gyakorlati tevékenység által.
3. A szervezett szakképzés vonzerejének, presztízsének növelése: a jövőben több tanuló válassza a szakképzést.
4. A szakképzési rendszer fejlesztése: a képzés minőségének, hatékonyságának, eredményességének javítása.

A kormányhatározattal elfogadott koncepció alapján az elmúlt két év során jelentős jogalkotás folyamat zajlott, amelynek eredményei, hatásai a következőképpen foglalhatók össze:

A) Változások a szakképző iskolai rendszerben

1. Szakképzési centrumok megalakulása: 2015. július 1-jétől a szakképző intézmények jelentős része, mintegy 340 intézmény került a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtól a Nemzetgazdasági Minisztérium fenntartásába, amelyek 44 új szakképzési centrum keretei között látják el szakképzési feladataikat.

Hatás: a magyarországi szakképzési rendszer intézményeinek túlnyomó többsége ezen rugalmas, hatékony, a gazdaság szereplőivel harmonikusan együttműködni tudó megújult képzési struktúrában látja el feladatait. A szakképzési centrumok a korábbiaknál függetlenebbül, önállóbban és felelősségteljesebben tudják ellátni a feladataikat.

2. Nappali rendszerű oktatás részvételi korhatárának emelése: A nappali rendszerű iskolai képzésben a korábbi – szűknek bizonyult – 21 éves időkorlát 25 évre emelkedett. Ez lehetővé teszi, hogy az általános közismereti képzési szakasz (általános iskola befejezése, érettségi megszerzése) befejezését követően hosszabb időtartam álljon a fiatalok rendelkezésére a szakképzésbe történő bekapcsolódásra, a képzések befejezésére.

Hatás: többen maradnak vagy térnek vissza az iskolai rendszerű szakképzésbe, megszűnik az eddigi időkorlátok miatt bekövetkező lemorzsolódás.

3. Második szakképesítés ingyenes megszerzése: 2015 szeptemberétől az államilag támogatott első szakképesítés megszerzése mellett a második szakképesítés megszerzése is ingyenessé vált a felnőttoktatás keretében.

Hatás: a korábbiaknál szélesebb körű állam által támogatott (ingyenes) lehetőséget biztosít a szakmát tanulni kívánók számára, elősegítve ezzel az egész életen át tartó tanulás folyamatának megerősödését. Azok számára nyújt elsősorban ingyenes továbbtanulási lehetőséget, akik nem a felsőoktatásban, hanem a szakképzésben kívánják fejleszteni tudásukat, szakmai ismereteiket.

4. A felnőttoktatás megerősítése: A második szakképesítés ingyenes megszerzése lehetősége mellett külön figyelmet kapott a szakképzési centrumok felnőttoktatási kapacitásainak erősítése. Emellett lehetővé vált a tanulószereződés felnőttoktatás keretében történő megkötése is.

Hatás: Esélyt ad a már felnőttként a képzésbe visszatérők számára, hogy színvonalas, gyakorlatorientált szakképzésben vegyenek részt.

2016. évi hatás: A felnőttoktatás kiterjesztésére irányuló intézkedések, tevékenységek, valamint a második szakképesítés ingyenes megszerzésének lehetősége révén a szakképzési centrumokban a 2016/2017. tanévben már több mint 40 ezren vettek részt a felnőttoktatásban.

5. Gyakorlati oktatásvezető munkakör visszaállítása: A állam által fenntartott szakképző iskolákban visszaállításra került a gyakorlati oktatásvezető munkakör. A gyakorlati oktatásvezető feladata a gyakorlati képzést szervező vállalatokkal való szorosabb kapcsolattartás, amely hatékonyabb együttműködést biztosít az iskola és a gazdaság szereplői között.

Hatás: szorosabb, közvetlenebb kapcsolattartás valósulhat meg az iskola és a gyakorlati képzést folytató gazdasági szereplő között, amely javítja a képzés hatékonyságát, emeli a színvonalát (közvetlenebb információáramlás valósul meg a képzés szereplői között, ezáltal jobban összehangolhatják a képzéseket).

6. Új képzési struktúra: A 2016/2017. tanévtől a szakközépiskolák szakgimnáziumokká, míg a szakiskolák szakközépiskolákká alakultak. Ennek eredményeképpen lehetővé vált, hogy mindkét iskolatípusban (szakgimnázium, szakközépiskola) érettségi végzettség és szakmai végzettség (szakképesítés megszerzése) is megszerzhető.

Hatás: megszűnik a korábbi szakiskolai szakképzés zsákutca jellege, továbbá elősegíti a munkaerőpiacra történő sikeres belépést, illetve továbbtanulási szándék esetén a felsőfokú tanulmányok megkezdését.

9. Szakgimnáziumok új képzési rendszere: A szakgimnáziumban a 12. évfolyamon az érettségi vizsga keretében szakképzetségi is szerezhető lesz, amelyet követően további 1 év alatt technikus végzettség szerezhető.

Hatás: A korábbiakkal azonos képzési idő (4+1=5 év) alatt egy helyett két szakképesítés megszerzését biztosítja, amely szélesebb szakmai felkészültség elérését teszi lehetővé. Az érettségi vizsgával megszerzhető szakképesítés a munkaerőpiacon történő mihamarabbi elhelyezkedést is segítheti.

10. Szakképzési Hídprogram kialakítása: 2016. szeptember elsejétől az NGM felelősségi körébe került át a megújult két évfolyamos Szakképzési Hídprogram, amely a lemorzsolódó vagy már lemorzsolódott fiatalok számára nyújt alternatív tanulási lehetőséget, visszatérést a szakképzés rendszerébe. A programban résztvevő tanulók tanulmányaik során ösztöndíjban (8-10 ezer Ft/hó) részesülnek.

Hatás: a korábban végzettség nélkül lemorzsolódó tanulók is szakképzetséget szerezhhetnek, visszatérhetnek a képzési rendszerbe.

B) duális szakképzés szélesítése

1. Kamarai garancia rendszerének bevezetése: A duális képzés a „kamarai garancia” rendszerével is erősödött, amely a duális képzésben részt vevők számát növeli azzal, hogy a gyakorlatuk során a lehető legtöbb tanulót valós gazdasági munkakörnyezetbe helyezi, ezáltal elősegíti a munkaerő-piaci igényeknek minél jobban megfelelő szakemberek képzését.

Hatás: A duális képzésben rejlő pozitív lehetőségeket mind tanulói, mind gazdálkodói oldalról is felismerték, hiszen egyre többen kívánnak részt venni a duális képzésben. Ennek köszönhetően a tanulólétszám csökkenésétől függetlenül folyamatosan 50 ezer feletti számú tanuló vesz részt tanulószerveződéssel vállalati gyakorlati képzésben.

2. Gazdálkodó szervezetek gyakorlati képzésre fordítható elszámolható költségeinek kiszélesítése: 2016. január 1-től további új támogatási lehetőségek kerültek bevezetésre a szakképzési hozzájárulási rendszerben a gazdálkodó szervezetek ösztönzésére, támogatására (gyakorlati képzés folytatásához szükséges beruházási költségek elszámolásának lehetősége, a szakképzési hozzájárulási kötelezettségnek a KKV-k esetén a képzésben részt vevő oktatók bérköltségeinek bizonyos részével történő csökkentése).

Hatás: E további támogatások bevezetésével a gazdálkodó szervezetek akár 1 millió Ft/tanuló/tanév-et meghaladó összeget (szakképzési hozzájárulási kötelezettség csökkentése vagy visszaigénylés formájában) fordíthatnak a gyakorlati képzésre, amely a gyakorlati képzésbe bekapcsolódást ösztönző hatással bír jelentős részvételi növekedés várható a gazdálkodó szervezetek, kis- és középvállalkozások részéről.

3. A szakképzés ösztöndíj rendszerének átalakítása: A gazdaság által különösen igényelt ún. hiány-szakképesítések megszerzésére irányuló képzésekben részt vevő tanulók számára létrehozott szakiskolai ösztöndíjrendszer is átalakításra, megújításra került. Az új keretek között működő Szabóky Adolf szakképzési ösztöndíjrendszerben a korábbi, megyénként 10 hiány-szakképesítés helyett 2016 szeptemberétől már megyénként 20 hiány-szakképesítés tanulása esetében jár ösztöndíj. A hiány-szakképesítések körében pedig a korábbi alacsony iskolai végzettségre épülő szakképesítéseken túl már érettségire épülő szakképesítések is szerepelhetnek.

Hatás: Kiszélesedett azon tanulók köre, akik szakmaválasztásuk és tanulmányi eredményük függvényében ösztöndíjat kaphatnak. A tanulmányi átlageredménytől függően a szakközépiskolai „hiányszakmák” ösztöndíj mértéke 10 000 forinttól 35 000 forintig is terjedhet. Szakgimnáziumi tanulmányok esetében az ösztöndíj mértéke 20 000 forint és 50 000 forint között lehet. A 2016 szeptemberétől kibővült ösztöndíjrendszer új érintettjeiről még nincsenek információink, de az elmondható, hogy 2015-ben több mint 26 ezren kaptak „hiányszakmák” tanulmányi ösztöndíjat. Az előzetes adatok alapján 2016-ra az ösztöndíjas tanulók száma várhatóan meghaladhatja a 35 ezret, amely szám a bővített rendszerben 2017-től a 40 ezret is túllépheti.

4. A szakképzést népszerűsítő rendezvények: Az általános iskolai korai pályaaorientáció részeként a szakképzési centrumok bázisán először került sor az elmúlt tanévben, 2016 tavaszán megrendezésre a Szakmák éjszakája programsorozat, amely 700 vállalat bevonásával, 400 iskolában 3500 program mellett 40.000 látogatót vonzott. A most indult tanévtől a rendezvény állandó része lesz a szakképző iskolák népszerűsítésének. A legjobb ösztönzés a fiatalok számára a leendő munkahely, tevékenységi kör, a szakmai elvárások nyílt bemutatása.